

جزوه درس :

« اندیشه اسلامی ۲ »

رشته :

مدیریت بیمه - بیمه اشخاص

استاد :

جناب آقای محمدی

نام دانشگاه: علمی کاربردی امور مالیاتی استان قم

تهیه و تنظیم: دانشجو محمد یونس امیدی

نیمسال تحصیلی ۹۵۱

۱- اندیشنه در لغت و در اصطلاح به چه معناست؟

لغت: به معنای فکر و نظر است.
اصطلاح: به معنای کلام و اعتقادات است.

*۲- معارف اسلام در قالب چند دستور بیان میشود؟

الف) اعتقادات: تعبیر به علم کلام در حوزه اسلامی میشود و ریشه همه معارف اسلامی است. به اعتقادات، اصول هم گفته میشود.
- انواع اصول: ۱- دین (شامل توحید، نبوت و معاد) / ۲- مذهب (شامل عدل و امامت)
بنا بر قول اول اگر کسی از پنج اصل بالا یکی را قبول نداشته باشد کافر است.
بنا بر قول دوم اگر کسی اصول دین بالا را قبول داشته باشد مسلمان است و ممکن است اصول مذهب را قبول نداشته باشد.

ب) احکام (ج) اخلاقیات

۳- تعریف «اسلام»:

در لغت: به معنای تسلیم شدن و گردن نهادن است.
در اصطلاح: آخرین و کامل ترین شریعت نازل شده از سوی خدا برای هدایت انسان که تا ابد جاودانه است.

*۴- «دین» را در لغت و اصطلاح و از دیدگاه قرآن تعریف کنید.

لغت: به معنای فرمانبرداری - خضوع - پیروی - اطاعت - تسلیم - جزا
اصطلاح: مجموعه عقاید و قوانین و مقررات عملی و اخلاقی است که توسط پیامبر از طرف خدا به مردم ابلاغ میشود و نتیجه عمل به آن سعادت دنیوی و اخروی میباشد.
دیدگاه قرآن: دین در نزد خدا، اسلام است یعنی تسلیم در برابر خدا بودن که معنای عامی است که همه شریعتهای تحریف نشده در هر زمانی را در بر میگیرد.

۵- مفهوم دین:

به برنامه هایی حیات بخش و دستورهایی سعادت آفرین خدا که پیامبر از طریق وحی دریافت کرده است «دین» می گویند.

۶- نقش دین در زندگی دنیای مردم:

در این رابطه دو دیدگاه وجود دارد:
۱- دین جنبه فردی دارد و ناظر به سعادت اخروی انسانهاست.
۲- خداوند دین را برای سعادت دنیا و آخرت انسانها نازل فرموده است و سعادت اخروی انسان تابع و بازتاب زندگی سعادتمندانه انسان در دنیاست که تنها از طریق عمل به تعالیم دین میسر است و در این راستا دین دارای خصوصیتی همچون جامعیت و کمال دارد.

۷- پیشینه دین در تاریخ زندگی انسان را بنویسید.

پیشینه دین همزمان با پیدایش انسان بوده است. هنگامی که تنها حضرت آدم(ع) و حوا می زیسته اند، حضرت آدم(ع) پیامبر الهی بود و پیامهای الهی بر وی نازل میشد. دین حضرت آدم(ع) بسیار ساده و مشتمل بر کلیاتی از جمله توحید، باور به معاد، اعتقاد به بعثت و یک سری از قواعد اخلاقی و احکام عملی بود.

۸- فطرت بودن دین را توضیح دهید:

دین امری فطری است، بدین معنا که دین مجموعه اعتقادات و اعمالی است که فطرت و ساختار وجودی آدمی آن را اقتضا میکند و در پرورش استعدادهای آدمی مؤثر است. بی شک توحید، نبوت و معاد به عنوان عناصر اصلی دین، اقتضای وجود آدمی است.

۹- تأثیر اسلام در پیشرفت تمدن اسلامی :

الف) تشویق اسلام به فراگیری علم : در قلمرو صنعت کاغذ - شیمی (جابر بن حیان) - ریاضیات (خوارزمی) - پزشکی (ابن سینا)
ب) بسط عدالت : در داوری - در برابر قانون - اقتصاد - امور معنوی و مادی
ج) مدارا و همزیستی مسالمت آمیز : اسلام حقوق اقلیت های دینی را محترم می شمارد و به مسلمانان توصیه میکند که با آنها خوشرفتاری نموده و در روابط اجتماعی عادلانه عمل نمایند.

۱۰- مراتب دین را توضیح دهید :

شریعت ها و مذاهب در طول تاریخ دارای حقیقت واحدی هستند که همان اسلام یعنی تسلیم بودن در برابر خداست. اختلاف آنها نیز بر حسب درجات کمال است که در استعداد های امت های گذشته و آینده ریشه دارد. همانند دوره های تحصیلی یا مراحل درمان یک بیماری.

* ۱۱- دیدگاه قرآن در باب کتاب مقدس (تورات و انجیل) :

قرآن به همان صورت اصلی که بر پیامبر وحی شده در اختیار ما قرار گرفته است. دلایل زیادی بر عدم تحریف قرآن وجود دارد. از دیدگاه قرآن، تورات و انجیل دو کتاب آسمانی بوده اند که خداوند برای هدایت قوم بنی اسرائیل و دیگران فرو فرستاده است. از باب مثال در سوره آل عمران آیات ۲ و ۴ می فرمایند : « تورات و انجیل را پیش از آن برای راهنمایی مردم فرو فرستاد ». اما قرآن در آیات دیگری همانند سوره مائده و نساء بیان می دارد، که در تورات و انجیل تحریفاتی راه یافته است. از باب مثال از نظر قرآن، ظهور دین اسلام بنام مبارک حضرت محمد(ص) در تورات و انجیل بشارت داده شده است، اما با این همه قرائن و شواهد، حقیقت را کتمان کرده اند.

* ۱۲- صهیونیزم چیست ؟

صهیون نام تپه ای است در اورشلیم در زمان شکوفایی دولت بنی اسرائیل در عصر حضرت داود(ع) و حضرت سلیمان(ع) و مرکزی نظامی بوده است. این نام همواره دوران اقتدار آن قوم است. صهیونیزم عنوان جنبشی است که طرفدار بازگشت یهودیان به فلسطین و ایجاد کشوری ویژه بنی اسرائیل در این سرزمین است. بنیانگذار این نهضت در عصر جدید، فردی یهودی بنام « تتودور هرتزل » (۱۸۶۰ - ۱۹۰۴) میباشد.

* ۱۳- پیدایش صهیونیزم و تشکیل دولت اسرائیل را توضیح دهید.

دین یهود که متعلق است به حضرت موسی(ع) و تاریخ اثبات کننده است که یهود قومی نژاد پرست و بهانه گیر و خود را بین انسانها قوم برتر می دانستند. بعد از ظلم هایی که به حضرت موسی(ع) روا داشتند، سالهای سال سردرگم و آواره بودند تا اینکه در اواخر قرن ۱۹، گروه بزرگی از یهودیان روسیه اخراج شدند. گروهی از آنها در غرب اروپا ساکن شدند و عده ای نیز به فلسطین رفتند و با ایجاد نهضت صهیونیزم و تشویق یهودیان برای بازگشت به فلسطین، دولت انگلستان در سال ۱۹۱۷ در اعلامیه ای معروف به بالفور موافقت خود را مبنی بر تأسیس حکومت مستقل یهودی در منطقه فلسطین اعلام کرد. بعد از جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۷ به بهانه فشارهایی که نازی های آلمان بر یهودیان وارد کرده بودند، سازمان ملل رأی به تقسیم سرزمین فلسطین و ایجاد کشور یهودی نشین را در سال ۱۹۴۸ داد و کشور مستقل اسرائیل اعلام موجودیت کرد.

۱۴- خصوصیات پیامبر :

بی گمان هر فردی شایسته مقام پیامبری نیست و تنها کسانی لایق این مقامند که در طول زندگی، آلوده به گناه نشده و معصوم از گناهاند. پیامبران همچنین در ابلاغ پیام الهی از هر نوع خطا و اشتباهی ایمن هستند و حتی از هر نوع بیماری و نقص عضوی که موجب تنفر و دوری مردم از گرایش به آنها میشوند مبرأیند.

* ۱۵- وظایف پیامبر :

الف) دریافت وحی ب) ابلاغ وحی ج) تبیین وحی د) اجرای احکام

۱۶- تعریف نبوت : نبوت یکی از اصول اساسی اسلام است و باور به این حقیقت است که خداوند حکیم، انسانهای والا و شایسته ای را

دانشگاه علمی کاربردی امور مالیاتی قم

رشته مدیریت بیمه - بیمه اشخاص

دانشجو : محمد یونس امیدی

برای هدایت و سعادت انسانها برانگیخته است.

۱۷. دلایل ضرورت وحی و پیامبری :

الف) آفریدگار هستی حکیم است و حکیم کار لغو و بیهوده انجام نمی‌دهد.
ب) هدف از آفرینش هر موجودی آن است که به کمال مطلوب برسد. از این رو حکمت خداوند اقتضا میکند که زمینه نیل به کمال را فراهم نماید. زمینه کمال، ارسال پیامبران است.
ج) زندگی انسان محدود به زندگی دنیایی نیست. بلکه آدمیان پس از زندگی دنیوی وارد زندگی دیگری میشوند که جاودانه است و نوع زندگی در آنجا بازتاب زندگی در این جهان میباشد.

۱۸. ضرورت نبوت :

هدف از آفرینش هر موجودی آن است که به کمال مطلوب برسد، اما حس و عقل و دانش به تنهایی نمی‌تواند سعادت را بشناسد، پس نیازمند شناخت معصومانه دیگری هستیم تا راه درست را نشانمان دهد. خداوند، پیامبران را به منظور هدایت انسانها به سوی کمال ارسال نمود.

۱۹. دو عنوان کلی نبوت :

- ۱- نبوت عامه : مربوط به همه انبیاء است مثل وحی و معجزه
- ۲- نبوت خاصه : فقط مربوط به یکی از پیامبران بطور خاص است (مثل پیامبر اکرم(ص))

* ۲۰. اهداف بعثت انبیاء را نام ببرید و اختصاراً توضیح دهید.

- ۱- یادآوری فطریات : به تعبیر قرآن، خداوند متعال قرآن و پیامبر را تذکر دهنده میخواند. (پس یا رسول، تذکر بده که تو تذکر دهنده ای)
- ۲- آزاد کردن انسان از قید و بندهای نادرست : وظیفه پیامبران در سوره اعراف آیه ۱۵۷ تعبیر میکند که پیامبر از دوش آنان قید و بندهایی را که بر ایشان بوده است، بر می‌دارد.
- ۳- دعوت به توحید : به تعبیر قرآن، هدف از مبعوث شدن پیامبران این است که به مردم بگویند: شما خدا را بپرستید و از طاغوت بپرهیزید.
- ۴- برپایی عدالت در جامعه بشری
- ۵- آشنا کردن مردم با حکمت تعالیم الهی و تزکیه و تطهیر آنها
- ۶- بشارت و انذار : خداوند می‌فرماید: پیامبران بشارت‌گر و هشدار دهنده بودند تا برای مردم پس از پیامبران در مقابل خدا حجتی نباشد.
- ۷- معالجه امراض روحی : یکی دیگر از اهداف پیامبران مداوا کردن بیماریهای روحی انسان است. به همین علت است که قرآن به داروی شفابخش یاد شده است.
- ۸- به کمال رساندن فضائل اخلاقی

* ۲۱. معنای « معجزه » در لغت و در اصطلاح :

لغت : عجز به معنای ضعف و ناتوانی
اصطلاح : به عملی خارق العاده معجزه گویند که پیامبران الهی برای اثبات ادعای نبوت خویش انجام میدهند به گونه ای که مردم را به مقابله با آن دعوت می‌کنند.
نکته - وجه تسهیر معجزه : پیامبران برای معجزه خود مبارز می‌طلبند.

* ۲۲. ویژگی‌ها معجزه :

- ۱- اموری خارق العاده بر خلاف قوانین عادی طبیعت
- ۲- عملی معجزه است که همراه با ادعای نبوت و همچنین مطابق خواسته او باشد
- ۳- همراه با دعوت به مقابله یا تحدی باشد
- ۴- صرف دعوت به مقابله کفایت نمی‌کند

نکته - معنای « کرامت » : امور خارق العاده ای که همراه با دعوت نبوت و تحدی نباشد

۲۳. معنا « وحی » در لغت و در اصطلاح :

لغت : هر نوع آگاهی بخشی و تفهیم سری و پنهانی را وحی گویند.

اصطلاح : آگاهی خاص پیامبران که خداوند آن را در اختیار پیامبران نهاده است تا از طریق آن پیامها و تعالیم الهی را به انسان برسانند.

نکته - واژه وحی در قرآن برای مواردی دیگر هم بکار رفته است :

وحی به آسمانها - وحی به مادر حضرت موسی(ع) - وحی به زبور عسل - وحی شیطانها به دوستان خود

۲۴. انواع وحی :

۱- دریافت حقایق در عالم رویا - مانند دستور ذبح اسماعیل(ع) به حضرت ابراهیم(ع)

۲- نزول حقایق به روح و قلب پیامبران

۳- وحی از طریق ایجاد صوت - مانند وحی به موسی(ع) در کوه طور

۴- وحی از طریق فرشته که به صورتی خاص ظاهر میشود - مانند جریان غار حرا

* ۲۵. معنا « عصمت » در لغت و در اصطلاح :

لغت : به معنای منع کردن و بازداشتن و نگه داری و مصونیت است.

اصطلاح : مصونیت خاص یا ملکه نفسانی است که پیامبران را از ارتکاب گناه و خطا و اشتباه باز می‌دارد و یکی از شرایط نبوت است.

۲۶. قلمرو عصمت در نبوت :

۱- عصمت در مقام حفظ و ابلاغ وحی میباشد.

۲- عصمت از معصیت و گناه

۳- عصمت از خطا و اشتباه در امور فردی و اجتماعی

۲۷. عامل و منشأ عصمت :

۱- شناخت و آگاهی از خداوند :

پیامبران و اولیای خاص الهی از نظر آگاهی و شناخت خداوند در مرتبه‌ای بسیار بلند قرار دارند و هیچ چیز را بر رضا و خشنودی

خداوند ترجیح نمیدهند و به غیر خدا توجه نمیکنند.

۲- پیامدهای ناگوار معصیت و گناه :

بی‌گمان انسان عاقل اگر از نتایج ناگوار عمل خود آگاهی یابد طبعاً از آن عمل روی گردان میشود.

۲۸. رابطه عصمت و اختیار :

عصمت به گونه‌ای نیست که با آزادی و اختیار فرد معصوم منافات داشته باشد. پیامبر به دلایلی که قبلاً ذکر شد، به خطا نمی‌رود و دارای

ملکه عصمت است. اما اگر بخواهند می‌توانند به انجام آن کارها دست بزنند، همانند فرد عاقلی که می‌تواند به سیم برق دست بزند ولی

چنین کاری انجام نمیدهد. بی‌شک انجام ندادن چنین کاری به معنای نداشتن قدرت بر انجام آن عمل نیست و همانطوری که در قرآن

کریم، خداوند در روز عید غدیر به پیامبر میفرماید : « ای پیامبر آنچه از جانب پروردگارت به تو نازل شده است ابلاغ کن و اگر ابلاغ

نکنی، پیامش را نرسانده‌ای »

* ۲۹. تعریف « سکولاریسم » :

سکولاریسم در اصل مفهومی غربی است که توصیف‌گر نوعی تفکر خاص در باب جهان و انسان و تدبیر جامعه است که در شرایط خاص

جامعه غربی رخ نموده است. این لغت در زبان فارسی به معنای دنیا‌مداری، دنیا محوری، دین‌گریزی و دین‌جدایی است.

*** ۳۰. عوامل پیدایش سکولاریسم :**

۱- متون مقدس و منابع اولیه دینی :

تفاسیر نادرست و تحریف شده از کتاب مقدس باعث بوجود آمدن سکولاریسم شد که این تفاسیر عبارتند از :

الف) جدایی دین از سیاست

ب) نبود قوانین حکومتی و اجتماعی در مسیحیت

ج) ناسازگاری آموزه های کلامی و فلسفی مسیحیت با عقل و علوم تجربی

۲- رفتار و برخورد نادرست متولیان کلیسا :

که عبارتند از : الف) فساد اخلاقی

ب) برخورد خشن با دانشمندان : دینی که باید حامی علم و تفکر و تعقل باشد، بگونه ای جلوه کرد که هیچ گاه با

پیشرفت و طرح نظریات جدید علمی سر سازگاری نداشت.

*** ۳۱. ابزار شناخت اسلام :**

۱- قرآن ۲- سنت (امامان معصوم) ۳- عقل ۴- اجماع علما

*** ۳۲. معنا امامت را در لغت و اصطلاح تعریف کنید :**

لغت : امام به معنای پیشوا و رهبر از ریشه « أم » به معنای قصد کردن و توجه نمودن است. در قرآن کریم واژه امام اعم از پیشوای صالح و ناصالح است. قرآن می فرماید : « یاد کن روزی را که هر گروهی را با پیشوایانشان فرا می خوانیم »

در اصطلاح شیعه : کسی که در مقام جانشین رسول خدا نسبت به همه امور دینی و دنیوی جامعه اسلامی، ریاست الهی عام و فراگیر دارد. پس در نتیجه امام در همه وظایف پیامبر، غیر از دریافت وحی شریک می باشد.

مهمترین اختلاف بعد از پیامبر اکرم (ص)، مسئله جانشینی بود. امام از نظر اهل تسنن منصبی غیر الهی و با انتخاب مردم است ولی امام از نظر شیعه منصبی از جانب خدا بشمار میرود. اهل تسنن به جانشین پیامبر خلیفه می گویند، ولی شیعه از آن به امام تعبیر میکند.

توجه : سوالات ستاره دار مهم هستند.